

TYOLOGIE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

PODLE CÍLOVÝCH SKUPIN

Typologie sociálních služeb podle cílových skupin.

1. nezaměstnaní, chudí a bezdomovci,
2. rodiny a děti,
3. rizikové děti a mládež,
4. senioři,
5. etnické menšiny,
6. uprchlíci,
7. lidé s postižením,
8. lidé v krizi a trpící duševními nemocemi,
9. nemocní,
10. závislí,
11. ostatní

Služby pro nezaměstnané, osoby postižené chudobou a bezdomovectvím.

Nezaměstnaní:

Úřady práce, řízené MPSV. Úřady práce prosazují **aktivní politiku** zaměstnanosti, která má dva hlavní aspekty: **zvyšování kvalifikace potencionálních účastníků** trhu práce a **vytváření nových pracovních míst.**

Služby pro nezaměstnané, osoby postižené chudobou a bezdomovectvím.

Chudoba :

- Patří sem rodiny s jedním rodičem, rodiny s mnoha dětmi,
- příslušnost k etnické menšině,
- nedospělost,
- stáří,
- nedokončené nebo minimální vzdělání,
- nezaměstnanost.
- zdravotní postižení, chronická nemoc,
- závislost na návykových látkách,
- psychiatrickou poruchu,
- snížené rozumové schopnosti.

Služby pro nezaměstnané, osoby postižené chudobou a bezdomovectvím.

Bezdomovectví:

Bezdomovcem se může stát člověk propuštěný z výkonu trestu, trestně stíhaný, závislý na návykových látkách.

Těmto osobám poskytují služby orgány státní správy:

pracovní úřady , sociální pracovníci (sociální kurátoři) městských úřadů – kontakt na úřad práce, záležitosti spojené se zdravotním pojištěním, pomoc při vyřizování sociálních dávek, pomoc při hledání bydlení.

Služby pro nezaměstnané, osoby postižené chudobou a bezdomovectvím.

Služby poskytované nestátními neziskovými organizacemi této cílové skupině :

1. Sociální a odborné poradenství;
2. Azylové domy;
3. Denní centra;
4. Noclehárny;
5. Chráněné dílny – převážně zřizované pro jinak obtížně zaměstnatelné klienty, např. s psychiatrickým onemocněním.

Některé církevní (např. Naděje, Katolická charita) a nestátní organizace poskytují přímou materiální pomoc chudým lidem – šatníky, výdej jídla.

Služby pro děti a rodiny

Státním orgánem péče o dítě jsou v ČR **orgány sociálně - právní ochrany dětí (OSPOD)** v obcích s rozšířenou působností – upravuje zákon č.359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů, poslední novela v roce 2012.

Služby pro děti a rodiny

Orgánem sociálně právní ochrany jsou:

- Krajské úřady,
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí,
- Úřad práce ČR – krajské pobočky.
- Sociálně právní ochranu vykonávají také: Obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, Komise pro sociálně právní ochranu dětí a fyzické nebo právnické osoby, které jsou výkonem sociálně - právní ochrany pověřeny.

Služby pro děti a rodiny

OSPOD

- prověřují případy špatného zacházení rodičů, či jiných pečujících osob s dětmi,
- navrhují další opatření včetně omezení, zbavení rodičovské odpovědnosti a také navrhují ústavní výchovu.

Služby pro děti a rodiny

KOLIZNÍ OPATROVNÍK

Pracovník orgánu sociálně – právní ochrany dětí je v době rozvodu rodičů tzv. kolizním opatrovníkem (hájí zájmy dítěte).

- Sleduje výkon ústavní a ochranné výchovy dětí (je povinen nejméně 1x za tři měsíce navštívit dítě v ústavu a 1x za tři měsíce navštívit rodiče dětí umístěných v ústavu),
- navštěvuje nepnoleté osoby ve věznicích.
- Účastní se projednávání trestních věcí u dětí a nezletilých .

Zákon č.359/1999 Sb upravuje také náhradní rodinnou péči, kam patří pěstounská péče a osvojení dítěte.

Služby pro děti a rodiny

Ústavní péče pro děti

- Kojenecké ústavy (zařízení zdravotnické)
- dětské domovy (zařízení školské).

Služby pro děti a rodiny

Zařízení sociálních služeb pro děti a mládež

1. Domy na půl cesty – CEMA Žamberk
2. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - Fond ohrožených dětí – Klokánek – jedná se o malá kolektivní zařízení nebo o byty , ve kterých péči poskytuje jeden nebo dva zaškolení dospělí.

Zákon o sociálně – právní ochraně dětí také upravuje pěstounskou péči na přechodnou dobu – krátkodobá péče, v náhradních rodinách

které jsou významnou alternativou ústavní péče např. dítě, které má být osvojeno nemusí jít po narození do ústavu, ale starají se o něho „náhradní rodiče“ do doby, než je rozhodnuto o pěstounské péči nebo osvojení

Služby pro děti a rodiny

3. Azylové domy pro matky s dětmi – CEMA Žamberk, AD Koclířov
4. Sanace rodiny – Amalthea Pardubice, Oblastní charita Ústí nad Orlicí – metoda preventivní sociální práce s rodinou v případě ohrožení dítěte – tam, kde hrozí ústavní péče, nebo již byla nařízena. Zabývají se všemi potřebami rodiny, od financí po bydlení až po řešení sobních těžkostí, vnitrorodinných vztahů a vztahů rodiny k okolí.
5. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - Oblastní charita Ústí nad Orlicí
6. Osobní asistence

Služby pro děti a rodiny

Sít školských zařízení pro rodiny s dětmi s postižením a s dětmi, které mají poruchy učení a chování

- **Pedagogicko- psychologické poradny** PPP Ústí nad Orlicí – poskytují poradenství rodičům dětí s poruchami učení a chování,
- **Střediska výchovné péče- SVP MIMOZA** Jejich cílem je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dětí nebo narušení jejich zdravého vývoje, zmírňovat, nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již rozvinutých poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji a přispívat ke zdravému osobnostnímu rozvoji dětí
Klienty jsou děti ve věku od 3 let, do ukončení střední školy, či učiliště.
Spolupracují především se školami, OSPOD, soudy .
- **Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy** – Ústí nad Orlicí – součást Centra psychosociální pomoci Pardubického kraje.

Rizikové děti a mládež

Státním orgánem je orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

kurátor pro děti a mládež

- stará se o děti a mladistvé obtížně vychovatelné,
- o mladistvé páchající trestnou činnost a jejich rodiny.
- Poskytuje poradenskou a socioterapeutickou pomoc.

Rizikové děti a mládež

Školská zařízení

- Diagnostické ústavy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy pro mládež –sem přicházejí děti a mládež se soudem určenou ústavní a ochrannou výchovu.
- Střediska výchovné péče

Rizikové děti a mládež

Zařízení sociálních služeb

1. Domy na půl cesty – poskytují ubytování, poradenské služby – CEMA Žamberk
2. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – Oblastní charita Letohrad
3. Volnočasové kluby pro děti a mládež – není zařízením dle zákona o sociálních službách, mohou zřizovat obce, lze získat dotace např. od MV – programy prevence kriminality
4. Různé volnočasové aktivity organizované obcemi, městy, nebo nestátními neziskovými organizacemi

Senioři

Stáří není nemoc

- Ubývající síly a schopnost se o sebe postarat v kombinaci s nemocí vyvolává potřebu pomoci instituce nebo jiné fyzické osoby.

Sociální práce

- Vyhledávání (depistáž) osob , které potřebují nebo by mohly potřebovat některou z forme péče je úkolem sociálních pracovníků na obcích.
- Tito pracovníci poskytují základní sociální poradenství a pomáhají vyhledávat a zajišťovat potřebnou službu.

Senioři

Sociální služby

1. Pečovatelská služba
2. Osobní asistence
3. Tísňová péče
4. Centra denních služeb
5. Denní stacionáře
6. Týdenní stacionáře
7. Průvodcovské a předčitatelské služby
8. Odlehčovací služby
9. Domovy pro seniory
10. Domovy se zvláštním režimem
11. Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče
12. Telefonická krizová pomoc
13. Krizová pomoc - může přicházet v úvahu v případě týrání
14. Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Senioři

Služby, které usnadňují život v přirozeném prostředí, ale nejsou zřizovány dle zákona o sociálních službách:

- **Kluby důchodců** – může zřizovat obec, nebo zájmové sdružení, většinou organizují besedy a výlety
- **Senior doprava** – za zvýhodněných podmínek dopraví osoby se zdravotním postižením nebo seniory dle jejich přání – k lékaři, na nákup.
- **Služby tísňového volání** - poskytují starým lidem možnost jednoduše se dovolat pomoci v případech, kdy se přihodí něco, co sám klient sám nedokáže zvládnout. Existují i systémy monitorující pohyb starého člověka v bytě, případně přítomnost kouře v bytě. Pro lidi s demencí se začínají používat náramky, v nichž jsou uloženy informace pro toho, kdo takovému člověku může pomoci najít člena rodiny či jinou odpovědnou osobu.

Senioři

Specializovaná zdravotnická zařízení a služby zdravotnických zařízení

- **Léčebny dlouhodobě nemocných** – místa ve specializovaných zdravotnických zařízeních, kde poskytují péči dlouhodobě nemocným, většinou starým lidem. V převážné většině u nich sociální problematika převažuje nad zdravotní. *LDN Vysoké Mýto, LDN Žamberk.*
- **Hospice** - nestátní zdravotnická zařízení fungující na principu paliativní medicíny. Sociální práce se v nich může soustředit nejen na potřeby umírajícího, ale také na potřeby jeho rodiny a to i v době po úmrtí pacienta (např. Pomoc při zajištění pohřbu a v období bezprostřední reakce pozůstalých na smrt blízké osoby). Např. Hospic v Červeném Kostelci
- **Domácí ošetrovatelská péče** – agentury domácí ošetrovatelské péče vznikaly po roce 1989. Kombinují zdravotní a sociální péči o staré lidi – v takovém případě jde o komplexní domácí péči. Většinou však poskytují jen ošetrovatelskou péči, protože pro péči jiného typu nenachází finanční zdroje.

Etnické menšiny

ROMOVÉ

- V ČR jsou typickými problémy Romů nízká kvalifikace,
- nezaměstnanost (případně vysoká fluktuace v zaměstnáních nebo vykonávání nelegálního zaměstnání),
- špatné bydlení,
- špatný zdravotní stav,
- závislost na sociálních dávkách,
- závislost na návykových látkách,
- některé druhy kriminality,
- vysoká zadluženost bez schopnosti dluhy splácet a s tím související závislost na lichvářích.

Etnické menšiny

Sociální práce.

- sociální pracovníci odborů sociálně právní ochrany,
- sociální pracovníci nestátních neziskových organizací, které jsou v určitých případech pro některé klienty „přijatelnější“.

Sanace rodiny - soubor opatření sociálně-právní ochrany, sociálních služeb a dalších opatření a programů, které jsou poskytovány nebo ukládány převážně rodičům dítěte a dítěti, jehož sociální, biologický a psychologický vývoj je ohrožen.

Cílem je přecházet, zmírnit nebo eliminovat příčiny ohrožení dítěte a poskytnout rodičům a dítěti pomoc a podporu k zachování rodiny jako celku.

Etnické menšiny

Sociální služby

1. Služby sociálního poradenství;

Služby sociální prevence:

1. Azylové domy pro matky s dětmi;

2. Domy na půl cesty;

3. Kontaktní centra;

4. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež;

5. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi;

6. Terénní programy.

Etnické menšiny

Bytová problematika

Zajímavou a lepší variantou než přestěhovávat Romy – neplatiče nájemného do různých ubytoven, kde se **vytvářejí ghetta** je vytváření různých programů, na kterých se podílejí obce a stát a v jejichž rámci nezaměstnaní **Romové rekonstruují své nevhodné bydlení a získávají tak prostředky na splácení svých dluhů.** Některé obce a městské části si zřizují **příspěvkové organizace, které takové projekty zajišťují.**

Etnické menšiny

Další služby

- Asistent učitele – Asistent učitele by měl být jakýmsi zprostředkovatelem, který se pohybuje mezi školou a rodinou dítěte.
- Předškolní, vzdělávací a doučovací programy pro děti připravující se na vstup do základní školy, resp. již docházející do základních škol – poskytují některé nestátní organizace.
- Terénní programy – poradenskými postupy pomáhají jednotlivcům i rodinám vyrovnat se se ztrátou bydlení nebo práce, s rostoucími nesplacenými dluhy. Organizují doučování romských dětí.

Etnické menšiny

Podpora vzdělávání

Je evidentní, že klíčem ke zlepšení společenského postavení Romů v ČR je vzdělání .

Je proto žádoucí vytvářet programy podporující angažovanost rodičů při vzdělávání dětí a také vzdělávání samotných rodičů.

Uprchlíci

Uprchlík je osoba, která podle mezinárodního práva opustila svou zem, aby unikla pronásledování, násilí nebo ozbrojenému konfliktu. Na území našeho státu existují tři typy pobytových zařízení pro uprchlíky, spadající do gesce ministerstva vnitra.

- Přijímací střediska – slouží k ověření totožnosti a k provedení základních lékařských vyšetření.
- Pobytová střediska - určena pro dlouhodobé ubytování žadatelů o azyl – strava a bydlení , případně další služby jsou poskytovány bezplatně, pokud klient nemá na uhrazení prostředky.
- Integrační azylová střediska slouží k přechodnému ubytování osob, kterým byl udělen azyl.V těchto střediscích již obyvatelé za ubytování a další služby platí.

Uprchlíci

Poskytování informační a poradenské služby

specializované nevládní organizace –

- Organizace pro pomoc uprchlíkům,
- Centrum pro integraci cizinců,
- Poradna pro uprchlíky Českého helsinského výboru,
- Poradna pro integraci,
- Sdružení občanů zabývající se emigranty, aj..

Tyto služby poskytují i pracovníci sociálních odborů na obecních úřadech.

Uprchlíci

Státní integrační program.

- V rámci tohoto programu jsou azylantům nabízeny **kurzy českého jazyka**, k nimž se přidává i **blok tzv. sociokulturních dovedností**, které by azylanta měly připravit na život v jiném kulturním prostředí.
- Tento program zprostředkovává **získání tzv. integračního bytu** a dotuje obce, pokud byt azylantovi poskytnou, případně dotují nájem, pokud si azylant najde byt u soukromého vlastníka nemovitosti.
- Imigrační politika našeho státu je velmi **restriktivní**.
- Problémem je **dlouhá doba vyřizování žádostí o azyl**. Při dlouhé době nečinnosti se u dospělých objevují stejné **problémy jako u nezaměstnaných tuzemců – ztráta pracovních návyků, ztráta motivace k práci, apatie, nepracovní zájmy, tenze v rodině**.
- Dobrovolnictví – angažovaný dobrovolník, který pochází ze zdejšího prostředí, může být významnou pomocí pro azylanta i pro jeho rodinu.

Zdravotně postižení

Sociální služby pro zdravotně postižené osoby.

1. Domovy pro osoby se zdravotním postižením;
2. Domovy se zvláštním režimem;
3. Chráněné bydlení;
4. Denní a týdenní stacionáře;
5. Podpora samostatného bydlení;
6. Centra denních služeb;
7. Pečovatelská služba;
8. Odlehčovací služby;
9. Průvodcovské a předčitatelské služby;
10. Osobní asistence;
11. Sociálně terapeutické dílny;
12. Sociálně aktivizační služby;

Zdravotně postižení

Ostatní služby

- Poradenská centra pro zdravotně postižené ;
- Občanská sdružení integrující osoby s určitým specifickým druhem postižení

Osoby trpící duševními nemocemi

- V období akutní nemoci se využívá lůžkových nebo ambulantních zdravotnických zařízení.
- Ústavní péče v psychiatrickém zařízení je nutná u pacientů, kteří nemají schopnost zajistit si základní potřeby a u těch, kdo představují vážné nebezpečí pro sebe či pro své okolí.

Osoby trpící duševními nemocemi

Sociální služby

1. Podporované bydlení;
2. Podporované zaměstnávání;
3. Krizová intervence;
4. Telefonická krizová intervence

Osoby se závislostmi

System služeb:

1. kontaktní centra (poradenství, výměnné programy)
2. denní sanatoria;
3. léčebné komunity;
4. domy na půl cesty;
5. ambulantní dolečovací programy
6. terénní práce - zajišťují některé nestátní organizace, případně úřady. Cílovou skupinou jsou vedle lidí závislých na návykových látkách i lidé živící se prostitucí, bezdomovci a skupiny rizikové mládeže.

LITERATURA:

MATOUŠEK, O. A KOL.: *SOCIÁLNÍ PRÁCE V PRAXI: SPECIFIKA RŮZNÝCH ČÍLOVÝCH SKUPIN A PRÁCE S NIMI.* PRAHA: PORTÁL. 2005.

MATOUŠEK, O. A KOL.: *SOCIÁLNÍ SLUŽBY: LEGISLATIVA, EKONOMIKA, PLÁNOVÁNÍ, HODNOCENÍ.* PRAHA: PORTÁL. 2007.

MICHALÍK, J. A KOL.: *PORADENSTVÍ UŽIVATELŮM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.* PRAHA: NRZP. 2008.

MATOUŠEK OLDŘICH, *SLOVNÍK SOCIÁLNÍ PRÁCE,* PORTÁL, PRAHA, 2008

ZÁKON Č. 108/2006 SB. O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ